

Jihokorejská kulturní specifika

Pavel Hanuš

Ernst & Young, Na Florenci 2116/15, 110 00 Prague 1, Czech Republic
email: Pavel.Hanus@cz.ey.com

Abstract

This dissertation wants to introduce to the reader the culture specifics of South Korea and their influence on communication with Czech who live in Korea. The reader can find here a basic data about South Korea. Next part introduce some elementary differences in thinking between people from western and eastern civilization circles. There are also mentioned problems which are problems in communication. Last part of the work is focused on Czech Buddhist monks in Korean temples. In order to fully understand this part, it comes with a documentary film which looks differently on this issue.

Keywords

Korea, Korean culture, Intercultural communication, Intercultural understanding, Buddhism.

Klíčová slova

Korea, korejská kultura, transkulturní komunikace, mezikulturní porozumění, buddhismus

Úvod

V dnešní době stále silněji nabývá na významu porozumění korejské¹⁹⁵ kultuře a způsobu komunikace, jelikož zájem Korejců o Českou republiku neustále vzrůstá. V opačném směru je zatím zájem opatrnější, ale také zde je patrný rychle rostoucí trend. První český podpis dohody o strategickém partnerství v Asii je toho dobrým důkazem.¹⁹⁶

V době, kdy je možné se přesouvat po celém světě v řádu hodin, se vzdálenosti neustále zkracují. Tato překážka se proto již dávno stala téměř bezvýznamným problémem pro komunikaci. Kulturní rozdíly rychlejšími letadly či jinými dopravními prostředky ovšem nelze zmenšit. Jediné jak lze tuto bariéru překonat, je tolerance a především znalost kulturních specifik, zvyků a způsobů chování. Tato práce nemůže nikoho naučit toleranci, ale pokusí se přiblížit korejskou kulturu a upozornit na problémy při každodenním kontaktu s ní.

¹⁹⁵ Pro zachování přehlednosti: pokud není výslovně uvedeno jinak, je Koreou míněna Korejská republika (Jižní Korea).

¹⁹⁶ Dokument podepsali český předseda vlády Bohuslav Sobotka a prezidentka Korejské republiky Park Geun-hye 26. 2. 2015 v Soulu.

Pojmy západní a východní kultura¹⁹⁷

Kde začíná západní či jiná kultura? To je otázka, na kterou různí autoři odpovídají trochu jinak. Bude proto dobré si tyto pojmy vymežit. Příkladem autora, který klasifikoval svět do různých civilizačních proudů, je Huntington. Podle něho patří Česká republika k západní civilizaci. K té řadí severní Ameriku, Austrálii, Nový Zéland a většinu evropských států. Ty evropské státy, kde převažuje obyvatelstvo pravoslavného vyznání, již řadí k civilizaci ortodoxní. Takovéto vymezení odpovídá i této práci.

U východní kultury se ale od tohoto autora mírně odchýlíme a zvolíme si vlastní definici. To převážně z důvodu, že hodně prací porovnávajících západ s východem, sledují kulturu v zemích Japonska, Koreje, Číny a Taiwanu, která je brána jako protipól k západu. Huntington ve svém *Střetu civilizací*¹⁹⁸ vymezuje východní svět jako rozsáhlou oblast sestávající se z buddhistických, čínských a muslimských oblastí. Jako samostatné sem přiřazuje také Japonsko. Tato práce, z již zmíněných důvodů, omezí pojem východ pouze na Japonsko, obě Koreje, Taiwan a Čínu.

Tyto země sdílejí společné hodnoty založené na konfuciánském učení. Společně s vlivem buddhismu se jedná o dva významné vlivy, které utvářely a utvářejí každodennost, jejíž důležitou součástí je komunikace. Dání těchto zemí dohromady můžeme ospravedlnit i vysokou mírou spolupráce a formováním se do různých hnutí.^{199,200}

České povědomí o Koreji

Obecné povědomí o Koreji je u nás silně ovlivňováno médii. To, že máme většinu informací o dalekých zemích pouze z médií, je vcelku běžná věc. Vede ale ke zkreslování pohledu na danou zemi (oblast). V našem případě může být ukázkou tohoto zkreslení to, že se v médiích vyskytují články pojednávající převážně o problémech ohledně KLDR. To je narušeno, pouze pokud se stane něco celosvětově mimořádného v Jižní Koreji.²⁰¹ Jako ilustrační příklad toho, co se dostává ke čtenářům českých médií, poslouží bezplatná internetová verze Lidových novin. V období mezi 13. 6. 2014 a 13. 6. 2015 se témata článků

¹⁹⁷ Pro zjednodušení budeme někdy používat pouze pojmy východ a západ.

¹⁹⁸ HUNTINGTON, Samuel P. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. Vyd. 1. V Praze: Rybka Publishers, 2001, 447 s. ISBN 80-861-8249-5.

¹⁹⁹ Jedná se o Trilateral Cooperation Secretariat.

Jestli je součástí této asociace i Taiwan je diskutabilní. Oficiálně se o něm nemluví, to ale může být způsobeno tím, že stále není Čínou uznán a je považován za její součást. Nás ovšem nezajímají geopolitické dohady zúčastněných zemí, ale jejich kultura. Můžeme proto tento problém nechat otevřený. Tento sekretariát slouží pouze jako ukázka toho, že mezi těmito zeměmi existuje i jiné pojetí než historické.

²⁰⁰ KLDR, neboli Severní Korea, nebude díky své izolovanosti a specifičnosti v této práci reflektována, i když historicky a kulturně by do námi vymezeného okruhu měla patřit.

²⁰¹ Například potopení Trajektu Sewol (16. 4. 2014) na kterém zemřelo 304 lidí, převážně dětí. Nebo vypuknutí epidemie MERS (jaro 2015).

v rubrice „*Jižní Korea*“ věnují převážně²⁰² problematice KLDL (Jižní Korea, Lidovky). V samostatné kategorii „*Severní Korea*“ je dalších 99 článků (Severní Korea, Lidovky). Za dané období máme v sekci „*Jižní Korea*“ 21 článků o KLDL a 14 týkajících se čistě Jižní Koreje. Z toho jsou 2 o nákaze MERS a 3 o tragickém potopení trajektu Sewol. Pouhých 9 se týká normálního dění v této zemi.²⁰³

Obrázek 4 – všudypřítomné trizny za obětí na trajektu Sewol, archiv autora

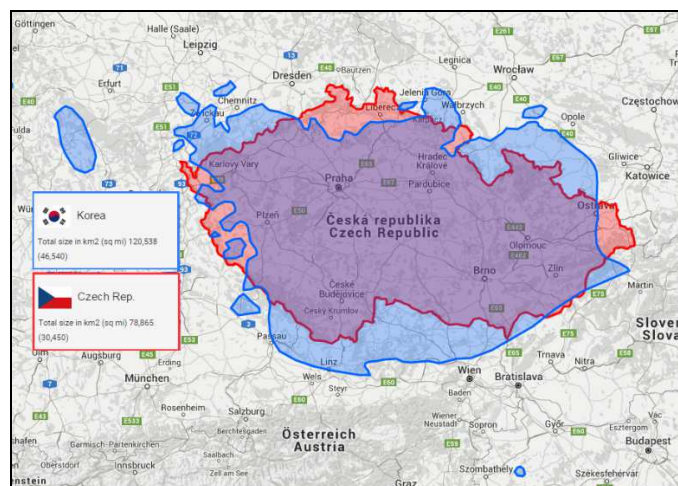
Z ukázky je patrné, že máme poměrně dost informací o Koreji, ale převážná většina z nich se týká problematického vztahu s KLDL. Tato situace velmi zkresluje pohled na tuto oblast, a proto budou některé následující části, které popisují realie rozsáhlejší. Snahou je popsat fakta, která souvisejí s tím, co formovalo a formuje korejskou kulturu. Nebudou zde ovšem do podrobností popisovány a vysvětlovány takové věci, jako například buddhismus, konfucianismus atp. Vysvětlíme si pouze některé jejich prvky, které jsou důležité pro porozumění problémům komunikace.

Obecné údaje o Koreji

Geografie. Korea se svými 99 392 km² není o moc větší než Česká republika. Pokud ovšem nebudeme započítávat vodní plochu a velké množství neobydlených skalních ostrovů. Nejlepší představu poskytne následující mapa.

²⁰² Jedná se o 60% všech článků. Je také nutné upozornit, že do toho není zahrnuta rubrika „*Severní Korea*“.

²⁰³ Toto jsou nadpisy článků, které zmiňují čistě jižní Koreu (bez, KLDL, MERS a Sewolu):
 Asijské velmoci prolamují ledy. Sešli se zástupci Číny, Japonska a Koreji (21. 3. 2015)
 Útočník napadl velvyslance USA v Soulu. Volal po sjednocení Koreji (5. 3. 2015)
 Rychlodráhu na letiště by mohli postavit Korejci, říká Ťok (26. 2. 2015)
 Jihokorejský voják, který zabil 5 kolegů a další zranil, dostal trest smrti (3. 2. 2015)
 Hackeři napadli provozovatele korejských jaderných elektráren (22. 12. 2014)
 Surová šikana zabila mladého vojína. Viník půjde na 45 let za mříže (30. 10. 2014)
 Mobily Samsung netáhnou. Zisk firmy se opět propadl a je nejhorší za 3 roky (30. 4. 2014)
 Korejské babičky se živí prostitutí. Potomci se o ně nepostarají (29. 6. 2014)
 Zabil své kolegy. Pak se korejský voják pokusil zastřelit i sebe (26. 6. 2014).

Obrázek 5 – vlastní zpracování na základě webu thetruesize.com
(The true size, 2016).

Terénní členění je ale diametrálně odlišné od toho, které je u nás. Při prostém pohledu na reliéf se dají poměrně snadno vysvětlit některé věci pro Koreu typické. Například vznik velkých aglomerací (velké procento území tvoří neobydlené hory). Detailnějšímu porozumění poslouží pár čísel. Zalesněno je 65 % území plochy země²⁰⁴, 21 % území se obdělává²⁰⁵. Podle americké CIA jsou tato čísla o něco menší (63,9 % a 18,1 %) ²⁰⁶. To ale můžeme přičíst na vrub tomu, že údaje z encyklopedie Diderot jsou z roku 1991, zatímco CIA má údaje z roku 2011. Tento rozdíl může ukazovat na pomalé odlesňování a snižování využívané plochy pro zemědělství nebo se dá interpretovat jinou metodikou výpočtu. Hlavní informací, kterou z toho vyčteme je, že všichni obyvatelé Jižní Koreje se soustřeďují na pouhých cca 14 % území.²⁰⁷ Pro lepší představu to odpovídá zhruba rozloze území Středočeského a Libereckého kraje.²⁰⁸ Na tomto území ale žije pětinasobně více obyvatel než v celé České republice dohromady.

Součástí Koreje je i mnoho ostrovů při pobřeží. Největší z nich je ostrov Jeju.²⁰⁹ Mezi ním a pevninou je velmi silný proud. Tento fakt dlouho znesnadňoval intenzivnější kontakt mezi pevninskou Koreou a tímto ostrovem. Díky tomu je kulturní prostředí tohoto ostrova trochu jiné než v pevninské Koreji. Určitou zajímavostí je, že nejvyšší hora Koreje – Hallasan se nachází právě zde (1950 m). Nejen díky této hoře je Jeju nejvyhledávanějším turistickým cílem Korejců. Důkazem obliby tohoto ostrova je i to, že linka mezi Soulem a Jeju byla v letech 2011 a 2012 nejvytíženějším leteckým spojením na světě. Pro rok 2014 byla tato

²⁰⁴ Výpočet vychází z rozlohy země bez započítání vodní plochy. To znamená bez cca 2800 km².

²⁰⁵ *Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích*. Praha: Nakladatelský dům OP, 1996, 4 sv. Encyklopedie Diderot. ISBN 80-858-4117-7, s. 512.

²⁰⁶ Korea, South. In: *The world factbook* [online]. CIA [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ks.html>

²⁰⁷ 14 % z rozlohy země Koreje je cca 13 550 km².

²⁰⁸ Středočeský a Liberecký kraj mají dohromady rozlohu 14 000 km².

²⁰⁹ Často se setkáme s názvem Jeju-do. Koncovka „do“ v korejštině vyjadřuje ostrov.

linka klasifikována jako druhá, hned po spojení mezi Sapporem a Tokiem. Pro lepší představu můžeme říci, že na tuto cestu se v průměru vypraví letadlo každých 7 minut. Tato letadla denně přepraví bezmála 38 000 lidí²¹⁰²¹¹.

Obyvatelstvo. Lidé se do Koreje dostali původně ze severu nejpozději ve 3 století př. n. l. Od té doby se vytvářelo jednotné korejské etnikum.²¹² S procentem Korejců dosahujícím více jak 97 % je Korea velmi homogenní zemí. Pokud se blíže podíváme na populační statistiky, zjistíme, že procento etnických Korejců je ve skutečnosti ještě vyšší. Necelé dvě pětiny cizinců (39 %) totiž tvoří korejsť Číňané²¹³. Další jednotky procent tvoří etniční Korejci jiné národnosti. Z těchto čísel jasně vyplývá, že korejská populace je vysoce homogenní.

Jazyk a písmo. Korejšťina je jazyk, který dnes používá více jak 75 milionů lidí, především na Korejském poloostrově, ale je možné se s ní domluvit i na některých místech v Číně, USA a Japonsku²¹⁴. Někdy se také setkáme s tím, že jsou sem přiřazovány země bývalého Sovětského bloku, kde tvoří Korejci národnostní menšinu. Zejména Kazachstán, Uzbekistán a Rusko. Co do počtu uživatelů se korejšťina řadí do první patnáctky jazyků na světě²¹⁵.

Hangul – korejské písmo²¹⁶ je celosvětovým unikátem. Korejci jsou na něj také náležitě pyšní. Nikdy vám nepřestanou zdůrazňovat, že se jedná o nejvědečtější písmo na světě. V tom, že to je písmo, které bylo vymyšleno velmi pečlivě speciálně pro korejšťinu, mají hrdí Korejci pravdu. Dříve byla korejšťina zapisována pomocí čínských znaků. To způsobovalo mnohé těžkosti, jelikož se jedná o dva odlišné jazyky a tento zápis neumožňoval přesný zápis korejského jazyka. Druhá velká obtíž spočívala ve složitosti čínských znaků. To do značné míry znemožňovalo, aby se širší vrstva populace naučila číst a psát. S vládou krále Sejonga²¹⁷ se ale situace značně změnila. Vymyslel a zavedl hláskovou abecedu.

„Sedžongovo²¹⁸ dílo bylo korunováno vytvořením spisu Hunmin čong-um – systém správných hlásek pro vzdělání lidu s osobní předmluvou panovníka. V ní jsou jasně naznačeny i dva základní motivy vedoucí k vytvoření tohoto pozoruhodného písma, a to jak

²¹⁰ Celkově se touto cestou za rok 2014 přepravilo 13 811 654 lidí na celkem 73 976 letech.

²¹¹ *The busiest flight routes in the world...* [online]. UK: The Daily Mail, 2014 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: http://www.dailymail.co.uk/travel/travel_news/article-2719733/Busiest-flight-routes-world-revealed.html

²¹² ČCHĀ, Sō-il. *Jak obchodovat s Korejci*. Praha: Ideál, 2014. ISBN 978-80-86995-27-4, s. 22.

²¹³ V Číně žije velká skupina Korejců. Soustřeďují se především na jihu u hranic s KLDŘ, podél hraniční řeky Yalu.

²¹⁴ *Korean language* [online]. Encyklopaedia Britannica Inc., 2016 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/place/Korean-language>

²¹⁵ PUČEK, Vladimír. *Jazyková politika v Koreji*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0066-8, s. 9.

²¹⁶ V KLDŘ nazývaný Chosongul.

²¹⁷ Vládl v letech 1418-1450. Dnes je pro Korejce největším panovníkem v dějinách. V českých podmínkách by se mohl srovnat s popularitou Karla IV.

²¹⁸ Sejong, Sedžong – jedná se o stejnou osobu, rozdíl je pouze v použité transkripci.

důvody jazykové, tak snaha o demokratizaci písma a tím i kultury v celé zemi. Řeč naší země se liší od čínštiny, tudíž ji čínskými znaky nelze dost dobře zapsat... Proto jsem nově vytvořil 28 písmen, veden především úmyslem pomoci lidu, aby si mohl písmo snadno osvojit a v každodenním životě je používat“.²¹⁹

Obrázek 6 – Sedžongův památník a zároveň muzeum Hangulu, archiv autora

Jednotlivé znaky jsou vytvořeny podle toho, jak jsou postavena mluvidla při jejich vyslovování. I to je důvod, proč je tak snadné se toto písmo naučit číst. Z pohledu komunikace s cizinci to byl převrat, protože toto písmo se dá naučit mnohem snáze než čínské znaky. To je pomocníkem i dnes. Díky němu jsou si cizinci schopní například přečíst menu v restauraci, či na ulici najít banku, atd. Otázka porozumění přečtenému už závisí na stupni znalosti jazyka.

Kulturní kořeny. Původ evropské kultury vycházející především z tradice starého Řecka a Říma je nám všem dobře znám, stejně tak jako křesťanství, které formovalo Evropu do dnešní podoby. Pro to, aby byl těmito skutečnostmi člověk v Evropě ovlivněn, nemusí být ani věřící ani historik. Jedná se o celkový kulturní rámec, který je přítomný v našich každodenních životech.

Realita Korejského poloostrova je ovšem natolik jiná a pro nás většinou neznámá, že je nutné zde vysvětlit alespoň základní kameny tohoto společenského zřízení. Korejská kultura dnes stojí na dvou hlavních pilířích. Prvním a silnějším z nich je konfuciánské učení a druhým je buddhismus. Společnost je ale formována i starší tradicí šamanismu, která zde byla ještě před příchodem dvou výše zmíněných směrů. Vzhledem k poměrně složité historii a

²¹⁹ PUCEK, Vladimír. *Jazyková politika v Koreji*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0066-8, s. 33.

dlouhodobému potírání buddhismu je pro dnešní Koreu nejsignifikantnější konfucianismus, respektive neokonfucianismus.

Ve 4. století n. l. do Koreje začal postupně pronikat buddhismus. Pronikal sem pozemní cestou, tedy z Číny. Toto učení velmi rychle nabylo na významu a během několika málo století došlo k jeho velkému rozkvětu. Největší rozmach nastal v době vlády dynastie Korjo (10-14 stol.). Bohužel s tím jak odchází tato dynastie, tak i vliv buddhismu slábne. Dokonce se pod nadvládou nástupnické dynastie Čoson stává nežádoucím a je potlačován. Jeho podíl na tvorbě korejské identity a kultury byl od této doby mimo přední místa. Tuto úlohu na dlouhou dobu přebírají myšlenky čínského mudrce Konfucia.

Konfucianismus začal do Koreje pronikat zhruba ve stejnou dobu jako buddhismus, ale doba jeho největšího rozkvětu měla přijít až mnohem později. Silný vliv na společenské dění má ostatně dodnes. Mnozí autoři se shodují na tom, že konfucianismus je dnes nejživější právě v Koreji²²⁰. V prvních letech po jeho proniknutí do Koreje zde byl hlavním myšlenkovým směrem buddhismus. V tomto období třetího království nebyl ještě konfucianismus příliš rozšířený. Po nástupu dynastie Korjo v 10. století se konfucianismus začíná rozvíjet. Zejména díky tomu, že byl zrušen dědičný systém obsazování úředních funkcí a byl kladen velký důraz na konfuciánské zkoušky.²²¹ K dalšímu význačnému (a dnešní Koreu nejvíce ovlivňujícímu) rozvoji došlo po nástupu nové dynastie Čoson²²². V korejských dějinách znamená, zejména počáteční období vlády této dynastie zlatý věk. Mimo jiné bylo například vymyšleno korejské písmo, které je dnes pro Korejce jednou z věcí, na kterou jsou nejvíce hrdí. Pro ukotvení pozice konfucianismu to také bylo důležité období. Nejdříve byly importovány neokonfuciánské myšlenky a pak byl tento směr ustanoven za státní ideologii na dalších 500 let. Jeho vliv sílil i proto, že buddhismus byl v té době považován za myšlení nebezpečné tomuto novému státnímu směru a byl nemilosrdně potlačován.

Konfucianismus v dnešní Koreji. K objasnění úlohy konfucianismu v dnešní Koreji budou nejlepší názorné ukázky. Ty nám objasní jak je důležitý status a hierarchie v očích samotných

²²⁰ Z již dříve zmiňovaných autorů to může být například Jiří Janoš, který v knize Dobře utajená Korea, kde říká: „Čínský filozof Konfucius (Číňané mu říkají Kchung-c' a. Korejci Kong-dža) se narodil roku 551 před n. l. Jeho učení se rozšířilo po celé východní Asii a dodnes v mnoha směrech ovlivňuje život ve všech zemích dálného východu, tedy kromě Číny také v Koreji, Japonsku a ve Vietnamu. Všeobecně se uznává, že v Koreji je dnes jeho učení nejživější a hraje tam větší roli než v zemi svého původu.“

Z korejských autorů zmíníme Bongyoung Choi a Gyuseog Han v jejichž práci Psychology of Selfhood in China: Where is the Collective se píše: "Korea je dnes často nahlížena jako nejvíce konfucionistická země, kde tradice a chování reflektující konfuciovu filozofii jsou pořád živá a rutinně praktikována v každodenním životě. Konfuciovu normy, kolektivistická kultura a normy vytažené z analýzy Čínských rčení jsou široce aplikovatelné také na korejskou společnost.

²²¹ Do značné míry podobný systém jako v Číně.

²²² 1392–1910.

Korejci. Z následujících ukávek bychom mohli dospět k tomu, že se jedná o nějakou samolibost, ale tak tomu není. Jde o zcela typickou ukázkou toho, jak je postavení ve společnosti důležité a dodržované. Toto dodržování ovšem závisí na konkrétních lidech a především na kontextu²²³. I to je jeden z důvodů, proč je pro cizince velmi těžké sít se s pravidly chování v této společnosti. My se můžeme všechna pravidla naučit, ale chybí nám ten cit pro to kdy a jak daná pravidla aplikovat a respektovat.

„Jednou jsem nabídl cigaretu korejskému známému, který seděl v restauraci se mnou a svým otcem. Přestože jsem věděl, že je silný kuřák, rozhodně ji odmítl. Jakmile však otec odešel, okamžitě si zapálil. Protože to byl asi čtyřicetiletý muž, a tedy ne nějaký školák, který by se musel bát svých rodičů, jeho chování mne překvapilo. On mi to však vysvětlil jednoduchým odkazem na konfuciánské tradice: „Protože zůstávám po celý život vůči svému otci v podřízené pozici, tím že bych si před ním zapálil cigaretu, bych jej velice urazil“.²²⁴

„Primární rozdíl mezi studenty pocházejícími ze západní kultury a korejskými studenty... První je poctivost ohledně docházky. Typicky, korejské studenty žijící v konfuciánské společnosti, by měli respektovat starší. Zde jsou starší reprezentováni profesory. To znamená, že student musí přijít do třídy o 5 minut dříve, ale studenti ze západu nemají žádný kulturní koncept toho myšlení o docházce do třídy. Často chodí pozdě. To je důvod, proč jsem byl občas naštván na některé studenty.“²²⁵

„Obzvláště v tom klášteře, tam je hierarchie, jaksi podstatě ten vztah nadřízeného podřízeného. Já to osobně moc nemusím, tenhle ten styl. Takže to bylo těžké si na to jako zvyknout. A třeba co je v Koreji běžné, jak je ta společnost striktní, že vlastně na všechno jsou nějaké pravidla. Jak se chovat ke svému nadřízenému, jak se chovat ke svému podřízenému, jak se chovat k rodičům. Na všechno jsou nějaké pravidla. Oni ti Korejci se to jako snaží dodržovat, ale když se nikdo nedívá, když je nikdo nehlídá tak oni okamžitě přeskočí do nějakého... začnou dělat něco, co je úplně opačně, začnou se chovat jakoby přirozeně. Jako přátelsky, tam se zapomenou všechny ty pravidla.“²²⁶

Buddhismus v Koreji. Buddhismus je pro Koreu to stejné jako pro nás křesťanství. Dnes lze již těžko říci, že Čechy jsou křesťanská země, i přes to je celá naše společnost postavená na těchto ideálech. V Koreji je to podobné. Buddhismus je do přediva této země pevně vetkán i přes to, že to podle statistik to tak nemusí úplně vypadat.²²⁷

„Mladí²²⁸ si dnes myslí, že buddhismus je něco pro babičku“²²⁹

²²³ Korejská kultura je kultura kontextuální, všechna pravidla závisí na dané situaci.

²²⁴ JANOŠ, Jiří. *Dokonale utajená Korea*. Praha: Libri, 1997. ISBN 80-85983-26-5, s. 22.

²²⁵ Rozhovor s korejským profesorem C., Gwangju, září 2015.

²²⁶ Rozhovor s českým mnichem Dok Seongem, Musangsa, 2015. Zveřejněno pod korejským jménem s jeho souhlasem.

²²⁷ Statistiky na toto téma se dost různí, většinou má ale buddhismus převahu nad křesťanstvím o pouhých několik procentních bodů. Četnost obou náboženství se obvykle udává kolem 35 %.

²²⁸ Korejci, pozn. autora.

²²⁹ Rozhovor s českým mnichem Won Hye Sefarou, Musangsa, 2014. Zveřejněno pod korejským jménem s jeho souhlasem.

V předchozí kapitole jsme se dozvěděli, že buddhismus byl na území Koreje od 14. století potlačován. Na začátku 20. století ale zažíval nebyvalý rozkvět. Byla to velká snaha o návrat k těmto tradicím. S korejským buddhismem se ještě blíže potkáme v další části práce, která se zabývá osobními zkušenostmi českých mnichů. Nyní se jen stručně seznámíme historií, abychom se nedopouštěli chyby, kterou dělají mnozí turisté, jak popisuje Janoš²³⁰.

„Po návštěvě několika klášterů se zahraniční turisté jednoznačně přesvědčí o tom, že buddhismus je v Koreji stále velmi živým náboženstvím. Většina z nich přitom zcela automaticky předpokládá, že se jedná o pozůstatek dlouhé tradice, která má počátek v době před mnoha staletími. Tím více jsou překvapeni, když zjistí, že krátce po skončení druhé světové války, bylo v Koreji procento buddhistů mizivě malé a, že počet buddhistických věřících vzrostl od té doby padesátkrát“.

Obrázek 7 – klášter Musangsa, archiv autora

Buddhismus se na území Korejského poloostrova dostal v roce 372 z území dnešní Číny. Postupně pronikal dále na jih, za necelá dvě století²³¹ se díky korejskému obyvatelstvu rozšířil až do Japonska. Toto území bylo po dalších 1000 let silně ovlivněno tímto náboženstvím, které zde zapustilo silné kořeny. Jak jsme ale uvedli v předchozí kapitole, byl buddhismus od konce 14. století silně potlačován. Všechny kláštery musely být zrušeny.²³²

„Nelze se proto divit, že když v roce 1910 obsadili Koreu Japonci, v celé zemi se k buddhismu hlásilo necelých sto padesát tisíc lidí“²³³.

Po dlouhé době se buddhismu dostalo podpory ze strany Japonců. Ti ovšem byli nenávidění a tak rostl spíše počet křesťanů než buddhistů. Ještě po 2. světové válce zde bylo jen 1 % buddhistů. Následné neuvěřitelné utrpení a zpusťování Koreje během korejské války

²³⁰ JANOŠ, Jiří. *Dokonale utajená Korea*. Praha: Libri, 1997. ISBN 80-85983-26-5, s. 44.

²³¹ Roku 552.

²³² JANOŠ, Jiří. *Dokonale utajená Korea*. Praha: Libri, 1997. ISBN 80-85983-26-5, s. 44-45.

²³³ Ibidem, s. 45.

odstartovalo neuvěřitelně velikou vlnu zájmu o náboženství. Počet věřících raketově rostl.²³⁴ I díky tomuto vývoji se dnes k buddhismu hlásí především starší generace, což není nikde zachyceno, ale je to zřetelné při návštěvě kostelů a buddhistických klášterů.

Komunikace s Korejci

Korejci a jejich vztah k cizincům. Samotní Korejci obvykle nejsou cizincům příliš nakloněni. Mimo hlavní město často nastává problém dorozumět se anglicky. Pokud jste Evropan, bude se vám občas stávat, že si vás lidé budou fotografovat a neustále se vás ptát „*Miguk saram?*“²³⁵ Zkušenosti autora ukazují, že v Koreji velmi záleží na tom, jak vypadáte. To při rozhovorech potvrzují i Korejci. Ti například poukazují na to, že pokud si jako kluci ostříhají vlasy „na ježka“ tak pro ně bude větší problém sehnat práci. To samé platí pro dlouhé vlasy. Některá děvčata dokonce tvrdí, že bez plastické operace²³⁶, která jim „zvětší“ oči, mají ten samý problém.

*„Dlouho jsem si neuvědomoval, kolik mladých dívek v Koreji má odoperované oči. Většinou jsem se totiž pohyboval na univerzitě a ve městě, kde drtivá většina holek má oči takto uměle zvětšené. Zlom nastal až ve chvíli, kdy jsem začal dělat přednášky na středních školách. Tam tuto operaci nepodstoupil nikdo. Prý je obvyklé, že dívky dostávají poukázku na tuto operaci jako dárek od matek za úspěšné dokončení střední školy.“*²³⁷

Na druhou stranu zde existuje pozitivní diskriminace, kdy se všichni snaží pomoci bělochům, zatímco ostatních cizinců si příliš nevšímají. Z rozhovorů se zahraničními učiteli angličtiny vyplynulo, že získat toto zaměstnání v Koreji není jen otázka původu z anglicky mluvící země. Podle vyjádření některých z nich je pro černochy či hispánce téměř nemožné najít uplatnění.²³⁸ Tato situace se nevyhýbá ani náboženské oblasti, jak dobře dokazuje vyjádření jednoho českého buddhistického mnicha v Koreji.

*„Hele to je celý důvod proč si nekteří korejské kláštery vydržují mnichy zapadany. Aby je jednou za čas mohli dát na propagacní materialy, PR. Trochu schizofrenie v tom je. Na jednu stranu mají vůči zapadu komplex menecennosti a jakoby říkali: podívejte se jak jsme dobří, že i ti chytrí zapadani sem k nám jezdí. Na druhou stranu v buddhismu ti vsichni reknou, že zapadan nemuže nic pochopit, protože neumi cinsky znaky.“*²³⁹

²³⁴ Ibidem, s. 44-47.

²³⁵ „Jste Američan?“

²³⁶ Operace dvojitého očního víčka (double eyelid surgery).

²³⁷ Autorovy osobní zkušenosti z dlouhodobého pobytu v Koreji.

²³⁸ Výpovědi z neformálních rozhovorů s angličtináři na středních školách v oblasti Jeollanam-do. Tyto probíhaly během autorova půlročního působení na těchto školách.

²³⁹ Emailová konverzace s českým buddhistickým mnichem W., jaro 2014, ponecháno v originálním znění bez diakritiky.

Obrázek 8 – malba, mnich cizinec se pozná podle modrých očí, archiv autora

Pro cizince, zvláště pak pro blondaté bělochy, mohou nastávat zcela zvláštní situace. Od toho, že si je lidé na ulicích fotografují (což není zas tak výjimečné) až po to, že se jim snaží vytrhávat chloupky na nohou, protože zkrátka nevěří, že tak velké množství ochlupení a ještě blondatého může být jejich vlastní. Být cizincem v Koreji znamená, že se nemůžete schovat a jste stále na očích. Proto jsou všechny vaše prohřešky vidět. Korejci ale zároveň chápou, že jako cizinci nemůžete jejich pravidla znát, proto vám odpustí. Nikdy vás ale na tyto prohřešky neupozorní. Je tedy poměrně jednoduché některé chyby opakovat velmi dlouho, protože o nich cizinec zkrátka vůbec neví. To, jak si jistě dovedete představit, může způsobit značné problémy.

Angličtina v Koreji. Pro většinu lidí ze západu je angličtina v Koreji jediný možný jazyk jak se alespoň částečně dorozumět. Jenom málo cizinců mluví korejsky. Místní obyvatelé ale příliš anglicky nemluví. To vytváří velkou jazykovou bariéru. Když už potkáte Korejce, kteří mluví anglicky dobře, vyvstávají tu některé problémy, které by měla popsat tato kapitola. Stejně jako asi každý nerodilý mluvčí, i Korejci promítají do angličtiny pravidla, výslovnost a slovní zásobu svého jazyka. V případě gramatických pravidel se jedná o časté zaměňování pořadí slov nebo například občasného zaměňování „he“ a „she“²⁴⁰. Až na poslední zmíněný, má tento problém většina nerodilých mluvčích, lze tedy říci, že se nejedná o nic, čím by se vyznačovala Korea oproti jiným zemím.

„Je pro mě jako pro nerodilého mluvčího těžké posuzovat konkrétní odchylky, kterých se Korejci dopouštějí, výše zmíněné věci jsou ty, které byly často zmiňovány rodilými mluvčími, kteří v Koreji učí angličtinu.“²⁴¹

²⁴⁰ „on“ a „ona“, Někdy to způsobuje značné problémy, protože v Koreji obvykle nejsme schopni rozlišit, které jméno je ženské a které mužské.

²⁴¹ Poznatky z terénního výzkumu.

V souvislosti se slovní zásobou již můžeme mluvit o specificích, která jsou pouze v této zemi. Moderní korejština přejímá spoustu slov z angličtiny. Obvykle je ale pozměněna podle korejského kontextu. Tím vznikají nové tvary, které jsou pak pro cizince (i rodilé mluvčí) nesrozumitelné. Pro tyto novotvary se vžil obecný název „Konglish“.²⁴² K problémům dochází, když jsou napsány korejskou abecedou a cizinec je pouze mechanicky přečte. Někdy lze význam odhadnout na základě podobnosti, ale pokud cizinec neovládá korejskou abecedu velmi dobře, snadno se stane, že neporozumí ani těmto slovům pocházejícím z angličtiny.

„Jakmile někdo zná základy korejské abecedy, nepotřebuje velkou fantazii na to, aby pochopil, co to je hotchel, tcheksi, resutchorang nebo třeba densu hol (z anglického dance hall)“²⁴³

V běžné komunikaci i v písemném projevu se Korejcům často stává, že zaměňují L a R. Proč k tomu dochází, by byla otázka spíše pro jazykovědce. Za nejpravděpodobnější se dá považovat to, že v korejské abecedě se pro „R“ a „L“ používá stejného znaku. V mluvené korejštině se sice vyskytují oba dva zvuky, ale i tak to způsobuje Korejcům značné problémy. Někdy dochází k nedorozuměním, zvláště pokud o tom člověk neví.

„Tento fenomén mi často působil problémy. Mohl bych začít hned u mého jména, které velmi často Korejci psali jako „Paver“ místo „Pavel“ Nikdy jsem s tím naštěstí neměl problém, ale například na letenkách by to bylo neakceptovatelné. Velmi často se také stávalo, že mi dlouho trvalo, než jsem pochopil, co se mi snaží sdělit. „lemembel“ mělo být „remember“ neboli pamatuj si to, ale během prvních dnů v novém prostředí to bylo nerozluštitelné. Toto zaměňování písmen také často způsobovalo problémy při porozumění nahraným rozhovorům. Jelikož to po tak dlouhé době v Koreji příliš nevnímám, všiml jsem si až při přepisu rozhovorů, že se této chyby často dopouštějí i vysokoškolské profesori.“²⁴⁴

Emotikony²⁴⁵. V dnešní online komunikaci je používání těchto takzvaných „smajlíků“ samozřejmé a všichni obvykle rozumějí tomu, co jednotlivé emotikony znamenají. V Asii se používají emotikony zcela odlišné a porozumět tomu, co představují, bývá často problém. A to oboustranně, jak pro Evropany asijské emotikony, tak pro Korejce ty evropské. Nejjednodušší je psát tyto emotikony pomocí interpunkčních znamének. U nás se používají například: :) :D :p :(a mnohé další. Ty bychom mohli označit jako západní. Interpretují se vždy otočené o 90°. Naproti tomu asijské emotikony se píší vodorovně²⁴⁶ a nejsou nám tak známé. Může pak nastat problém s rozpoznáním toho, co chtěl dotyčný vyjádřit. Korejci ještě

²⁴² Spojení slov „Korean“ a „English“, tedy korejština a angličtina.

²⁴³ JANOŠ, Jiří. *Dokonale utajená Korea*. Praha: Libri, 1997. ISBN 80-85983-26-5, s. 174.

²⁴⁴ Poznátka z terénního výzkumu.

²⁴⁵ Zpracováno na základě neformálních rozhovorů a osobních zkušeností.

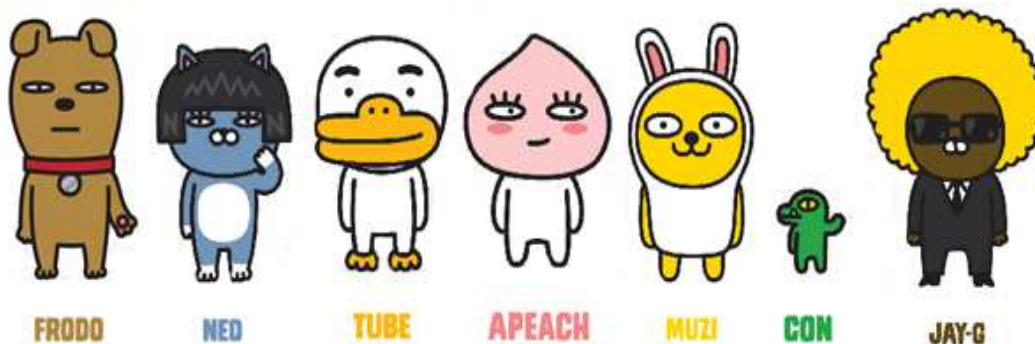
²⁴⁶ Někdy se označují jako lineární emotikony.

využívají své speciální abecedy, aby vytvořili ještě další emotikony. V následující tabulce je vidět příklad tohoto druhu komunikace.²⁴⁷

Překvapení	0_0	Vzrušený	>_<	Mrknutí	o_<	Naštvaní	— —+
	o_o		>.<				눈.눈
	o0o		><				
Ano	o o	Ne	ㄴ ㄴ	Děkuji	ㄱ	Promiň	ㅅ ㅅ
	(응응)		(노노)				

Tabulka 1 – korejské emotikony

Další skupinou velmi často používaných „smajlíků“ jsou obrázkové verze. Zejména v Koreji v programu Kakao talk jsou velmi populární. Je potřeba si dávat velký pozor na jejich správnou interpretaci, ta je pro lidi z Evropy značně obtížná.

Obrázek 9 – Kakaotalk emotikony
(Kakao's characters..., 2015)

Jako příklad nám poslouží jedna z nejpoužívanějších figurek – „Broskev“. Jen velmi málo Čechů v této postavice poodhalí broskev. Interpretace jejích emocí je pak ještě o to těžší.²⁴⁸

Obrázek 10 – Apeach
(BUZZ Pop..., 2014)

Čeští buddhističtí mniši v Koreji

Neoddělitelnou a velmi důležitou součástí každé společnosti je náboženství. Pokud chceme nějakou společnost lépe poznat a vycházet s ní, je nutné rozumět i této stránce života.

²⁴⁷ Zpracováno respondentkou Ch.

²⁴⁸ Apeach.

V některých společnostech žádné konkrétní náboženství nedominuje. To je případ jak Koreje, tak České republiky. I v těchto případech sílí potřeba porozumět tomu náboženství, které je na daném místě tradiční.²⁴⁹ V případě Koreje je to buddhismus. Tento vhléd nám mohou, velmi dobře a zcela originálně, poskytnout čeští mniši, kteří žijí a praktikují v korejských kláštorech.

Obrázek 11 – zpěvy, archiv autora

Komentovaný pohled na jejich život v kláštorech je toho důkazem. V následující a zcela originální²⁵⁰ části práce se seznámíme s jejich příběhy a s tím jak jejich život v klášteře vypadá.

Výzkum

S výzkumem a rozhovory s mnichy se pojí různé peripetie, které musely být překonány. První z nich je samotné rozmístění klášterů, které jsou často někde za městem a hůře dostupné. V Koreji naštěstí funguje doprava na velmi vysoké úrovni a tak zde vyvstává jenom jazyková bariéra a časová náročnost. Druhou a poměrně zásadní bariérou je to, že aby je člověk příliš nevyrušoval, tak je možné kláštery navštívit jen v určitých částech roku. A to konkrétně mimo letní a zimní ústraní.²⁵¹ Mimo tyto ústraní si zase mniši mohou vybírat dovolenou a počet lidí v kláštorech je značně nestálý. Jistotou je tedy jen drobné okno, po skončení ústraní.

Klášterní školy, ve kterých se v současnosti nachází Won Hye Sefara a Hyu Jong²⁵² mají ještě přísnější režim. Například Won Hye Sefara letos není vůbec dostupný ani na emailu

²⁴⁹ Např.: Pro Čechy je potřeba pochopit křesťanství, jelikož zvyky, tradice a každodennost je jím ovlivňována i přes to, že většina Čechů se k němu nehlásí.

²⁵⁰ Podle samotných mnichů s nimi nikdo nikdy nedělal žádné rozhovory.

²⁵¹ 3 měsíční období meditací, které trvá od června do srpna a od prosince do února.

²⁵² Představení respondentů je níže.

ani telefonem. Jako další příklad může sloužit rozhovor s Hyu Jong, která v té době byla v prvním ročníku. Potkat se pouze na rozhovor v ženském výcvikovém klášteře Unmunsu bylo proto značně složité. Samotná emailová komunikace s Hyu Jong byla naprosto v pohodě, ona zcela samozřejmě s rozhovorem souhlasila. Problém ovšem byl, aby nám to bylo představenými kláštera povoleno. Nejprve se muselo oficiálně požádat tento klášter o rozhovor, což nešlo přímo.²⁵³ S žádostí a kontaktem tedy pomohla kancelář mezinárodního kláštera Musangsa. Ani Hyu Jong neměla jednoduché toto domluvit, jelikož jako prvačka nemůže mluvit s představenými kláštera přímo. Musela tedy jít za nějakou druhačkou, ta šla za třeačkou a teprve ta mohla tlumočit tento požadavek. Nakonec nám byl rozhovor povolen. Přizpůsobit se vybranému času a přesunout se přes půlku Koreje do nejbližší zapadlé vesnice a odtud dojít několik kilometrů pěšky do kláštera se díky tomu jevilo jako minimální problém.

Respondenti

Podle informací, které poskytli samotní respondenti, jsou v současné době v Koreji 4 Češi – mniši (stav k létu 2016). Historicky jich zde bylo pouze 7. Tři z nich se již vrátili zpět. Nyní žijí v Evropě. Někdy respondenti počítali takzvaně 7+1, byla zde ještě jedna Češka, ta ale nesložila mnišské sliby a ještě před tím odjela zpět do Evropy. Respondenti jsou zde uvedeni pod svými korejskými jmény na základě jejich výslovného souhlasu.

Won Hye Sefara. V současné době žije v Koreji již několik let a je takzvaným „henžou“ neboli novicem. Minulý rok vstoupil do mnišské výcvikové školy, v té bude následující 4 roky. Poté se může stát plnohodnotným mnichem. Jeho cesta k mnišství je ale jiná než cesty ostatních, jelikož podmínky pro to stát se mnichem v Koreji se neustále mění.

Hyu Jong. Hyu Jong je v Koreji již čtvrtým rokem, v současnosti je druhým rokem v mnišské škole Unmunsu. Zde by měla strávit ještě dva roky a pak může přijmout plné sliby a vrátit se do svého domovského kláštera, který nepatří mezi ty mezinárodní. Rozhodnutí stát se buddhistickou mniškou učinila poměrně brzy. Předtím než odjela do Koreje, tak praktikovala v Čechách a později i v Německu, kam se odstěhovala.

Dok Seong. Dok Seong je z našich respondentů nejdéle žijící v Koreji. V současné době je v Koreji již 9 let a před dvěma roky složil plné sliby. Jako jediný žije celou tuto dobu v klášteře Musangsa. To bylo možné pouze díky tomu, že v době, když přijel do Koreje, nebyly předpisy pro to, jak se stát mnichem, ještě tak přísné jako dnes. V současné době je tam služebně druhým nejstarším mnichem a proto často vede duchovní činnost kláštera.

²⁵³ V Koreji je běžné, že když se chcete s někým seznámit, například kvůli byznysu, děje se to přes nějakého prostředníka ne přímo.

Cesta respondentů k buddhismu

Won Hye Sefara se k buddhismu dostal skrze meditaci. S tou se poprvé setkal jako náctiletý. V té době se věnoval bojovému umění a jeho učitel mimo jiné učil také meditaci.

„Také jsem už v té době začal číst knížky o meditaci a taky o Asii, o asijské kultuře. A přišlo mi to jako zajímavá a užitečná disciplína.“

Meditaci se chtěl věnovat i nadále a díky tomu, že se seznámil s pražskou skupinou korejského buddhismu, tak se mu naskytla možnost přestěhovat se do jejich centra, což také učinil.

„To byl byt, kde 5 lidí bydlelo trvale a ráno a večer probíhala společná meditační cvičení a toho se občas zúčastnili lidé, co přišli z venku.“

Další cesta ho zavedla do Japonska, kam odjel poté, co zde v Čechách dokončil vysokou školu. Tato cesta ještě nebyla za buddhismem, byl to studijně – pracovní výjezd. Tato cesta byla tvrdým vystřízlivěním z ideálů o tom, jak se praktikuje buddhismus v Japonsku. Původně byl nadšený z toho, jak zde bude moci praktikovat. V té době již začínal jezdit na soustředění do Musangsy (mezinárodní klášter školy Kwan-Um v Koreji).

„Trochu moje iluze narazily na zeď. Zjistil jsem, že pro západana a ještě pro člověka, který ještě třeba neumí tolik ten místní jazyk a ještě pro člověka, který není mnich, tak ty podmínky ke studiu a praktikování meditace nejsou tak růžové, jak jsem si maloval. Ale byl jsem asi 2 měsíce v jednom klášteře. A potom, když jsem byl na univerzitě, tak jsem tam občas jezdil a jednou za čas jsem chodil ve městě do kláštera.“

Po pár letech v Japonsku, čím dál více přicházelo rozhodnutí věnovat se meditaci více. Společně se ztrátou iluzí o akademické sféře to byla doba, kdy se definitivně rozhodl žít v klášteře.

„První delší pobyt co jsem měl v tom japonském klášteře, byl v roce 2006 – v létě. Vlastně poprvé jsem měl šanci delší dobu strávit v klášteře a udělat si představu, co to obnáší. Tohle to se poprvé objevilo a ještě před tím, než jsem jako ukončil svoje působení v Japonsku, mi bylo jasné, že se budu chtít stát mnichem, někde.“

Jelikož korejský buddhismus pochází z Číny, rozhodl se ještě odejít na rok do Číny. Stále ještě v rámci akademického prostředí. Zde se snažil hlavně poznávat kulturu. Odtud se již přesouval přímo do Koreje, do kláštera.

„Tady jsem se poprvé účastnil tříměsíčního ústraní a pak nastoupil jako učeň. Skrze to učení jsem se pak pracoval k tomu mnišskému svěcení.“

Hyu Jong se začala věnovat bojovému umění jiu jitsu ještě na základní škole. Toto japonské bojové umění je velmi úzce propojeno se zenem. Díky tomu se dostala k meditaci, o které začala hodně číst.

„A byly tam i korejské knížky od korejského mistra, Seungsahn sunima a ty mě právě zaujaly. To bylo prostě jako, že jsem četla tu knížku a vidím: To je přesně to! (důrazně) To je to, co hledám, to co chci dělat!“

V sedmnácti se seznámila s buddhistickou školou Kwan-Um. V této době uzrálo její rozhodnutí stát se mniškou.

„Myslím, že tak zhruba po roce mi to tam tak začalo jít, tak jako, že jsem začala přemýšlet o tom mnišství. Hodně mě to přitahovalo, já jsem vždycky koukala na internet na fotky mnichů a klášterů a strašně se mi to líbilo.“

Rodičům se to ale moc nelíbilo. Ještě udělala přijímačky na vysokou školu, ale už na ni nenastoupila. Šla rovnou pracovat. To byla doba, kdy se vztah s rodiči trochu zhoršil. Odstěhovala se do většího města – do Brna, ale po půl roce vzdala svůj první trénink.

„Po střední jsem šla na jazykovku a v té době to začalo s mými rodiči, jakože jiskřit. Já jsem sice kvůli rodičům udělala přijímačky na výšku, které jsem udělala. Protože jsem ale už měla v hlavě, že chci být mniškou, tak jsem si říkala, že to je úplně zbytečné jít na výšku, nechat své rodiče platit těžké peníze... tak jsem prostě na výšku nešla a šla rovnou pracovat.“

V této době zdeptána nudnou prací a nic neděláním, jelikož v zaměstnání nebylo co dělat, se odstěhovala do Německa, kde se jí podařilo najít práci v McDonaldu. Na konci pobytu v Německu se odstěhovala do Mnichova, aby mohla pobývat v zenovém centru. Zde byla představena své budoucí učitelce. S tou si výborně rozuměly a na základě tohoto vztahu definitivně odjela do Koreje. Zde byla nejdříve jako aktivně praktikující laik a až po nějaké době se stala „henžaninkou“.

„Až po ústraní v Musangse jsem začala být tou čekatelkou na mnišství, takzvanou henžaninkou. Nejdřív jsem byla půl roku v mém chrámu, pak jsem z mého chrámu 5 měsíců docházela do jazykové školy, co je u nás v Gyeongju. Pak jsem byla dalšího půl roku u nás v chrámu, nebo přes půl roku. Já už to přesně nepočítám. A pak jsem přijala předpisy novicky. Oproti běžným Korejcům to trvalo déle... kvůli jazyku. Protože my cizinci, pokud chceme být ordinováni tady v Koreji na mnichy tak musíme udělat oficiální (důrazně) jazykové zkoušky. My prostě musíme podat lejtstro.“

To bylo další cca rok a půl, kdy se především musela naučit korejsky. Po absolvování tohoto všeho, opět odjela zpět do svého domovského chrámu a nastoupila do mnišské školy (Unmunsa), kde je dodnes.

Dok Seong se poprvé s buddhismem setkal přes svého bratra, který ho vzal na meditační ústraní přímo do školy Kwan-Um. Od té doby se mu tu zalíbilo a věnuje se tomu i nadále.

„Když mi bylo 14, tak jsem měl takové ty životní otázky: proč jsem se narodil? Co mám dělat v životě? Nikdo mi nedokázal tyto otázky odpovědět, takže já jsem se na to snažil najít nějaké odpovědi. Slyšel jsem o tom, že někteří lidé mají nějaké náboženství, tak jsem to zkusil. Prvně jsem začal dělat křesťanství, ale to mě nijak neuspokojovalo. Potom jsem dělal dynamické meditace. To bylo lepší, ale taky mě to nijak neuspokojilo. Potom mě můj starší bratr vzal na buddhistické meditace zenové školy Kwan-Um. Vlastně hned při tom prvním ústraní mě to zaujalo natolik, že jsem v tom pokračoval a dělám to do dneška. Ten důvod proč se mi to zalíbilo, bylo, že mi to nějak osvětlilo ten důvod, proč jsem tady, nebo co mám dělat.“

Po nějaké době definitivně uzrálo rozhodnutí stát se mnichem. Od tohoto okamžiku to ale ještě byla dlouhá cesta. Samotné přizpůsobování v Koreji bylo pro Dok Seonga velmi těžké.

„Já jsem začal přemýšlet, že bych se stal mnichem a ten důvod byl, že jsem považoval meditaci za velmi důležitou ve svém životě, vlastně tu nejdůležitější ve svém životě. Tak jsem se rozhodl to dělat profesionálně jako mnich. Nicméně mi trvalo asi dva roky, než jsem se rozhodl. Potom ještě trvalo nějaký další čas, než jsem si sehnal peníze na letenku. Já jsem vlastně ani nevěděl kde ta Jižní Korea je, to jsem si musel najít na mapě. Přečetl jsem si nějakou tenoučkou knížečku o Jižní Koreji. Nicméně jsem pochopil, že ta kultura bude úplně jiná. Tak nějak jsem neočekával nic specifického. Co přijde, to přijde. Úplně, úplně ten začátek ten byl úplně špatný. Asi těch prvních 6 měsíců bylo těch špatných, ale to prostě všechno bylo jinak, jídlo je jiné, kultura je jiná, jazyk je jiný, ta společnost je jiná. To jsem vlastně měl hodně špatné vztahy s těma lidma, úplně noví lidé. Měl jsem trochu depresi. Když jsem si ale uvědomil, co jiného bych dělal, kam jinam bych šel, tak jsem si vždycky uvědomil, že chci být tady, nebo spíše, že nemám kam se vrátet.“

Jako jeden z posledních nemusel jít do mnišské školy a tak jeho cesta k plnému svěcení byla o mnoho jednodušší než u ostatních.

„Oni to pravidlo (chodit do mnišské školy) udělali rok poté, co jsem přijel. Takže já jsem byl taková poslední generace mnichů, tady v Koreji, kteří nemuseli, když vyloženě nechtěli, do té školy jít. Já jsem měl štěstí, že jsem nemusel do té mnišské školy jít. Celých 9 let jsem tady. Přistál jsem na letišti, jel jsem sem a jsem tady 9 let.“

I přes to byla cesta k plnému mnišství poměrně složitá, stejně jako vypověděli i ostatní, tak většinou to cizince na poprvé nenechají udělat.

„Já jsem tady byl rok jako henža²⁵⁴, potom jsem se chtěl stát mnichem a šel jsem jako na nějaké mnišské zkoušky a oni mě nenechali to udělat. Protože jsem nemluvil dostatečně korejsky. Tak jsem byl henža další rok což nebylo moc příjemné. Představ si, že čekáš na něco rok a pak ti jednoho dne řeknou, no tak ještě jeden rok. Tam mi dali test, 90 otázek na 60 minut. Máš otázku a máš 4 odpovědi: a,b,c,d. Tak jsem prostě něco odškrtal. Myslím, že jsem rozuměl jedné jediné otázce. To jsem přelustil slovo po slovu a ten zbytek jsem prostě

²⁵⁴ Novic.

odškrtával. Potom tam je esej. Nějakou krátkou. Já jsem si ji předeepsal na kus papíru, nějaké tři odstavce, jenom jsem to přepsal. A nechali mě to projít.“

Po těchto zkouškách měl Dok Seong podle svých slov štěstí. Nemusel do klášterní školy, kam se mu moc nechtělo. Mohl zůstat další roky ve svém domovském klášteře. I zde ale nastaly překážky a musel prodlužovat o rok. Nakonec se ale dopracoval k plnému mnišství.

„Potom jsem se stal jakoby novic. Potom by člověk měl ty 4 roky studovat. Něco, v nějaké škole studovat. Něco dělat. Ale já jsem do školy jít nechtěl, jednak ten jazyk a potom jsem to tak nějak necítil, že bych šel do korejské školy. Tak jsem byl tady. A potom se stalo, že po těch 4 letech jsem zase šel na nějaké zkoušky, mnišské na plné předpisy. A zase tam byl nějaký problém - papíry. Nedodal jsem jim nějaký papír, který jsem ani nevěděl, že ho musím mít. Něco jsem prostě nesplnil a nějak se s tím nedalo nic dělat a tak řekli za rok. Tak jsem tam šel podruhé a bylo to v pohodě. Takže vlastně skoro po 7 letech tady v Koreji jsem se stal plnohodnotným mnichem.“

Obvyklý den v korejském buddhistickém klášteře

Program korejských klášterů je různý. To nejen tím, o jaký klášter se jedná, ale také tím, jaké je zrovna období roku. Konkrétní náplň dne je také jiná podle postavení daného člověka. Pokud ale již mnich žije po kompletním svěcení v klášteře, dá se program rozdělit na zimní a letní ústraní a na dobu mimo ústraní. V době mimo ústraní se mniši věnují více práci a nemají tak striktní pravidla (i tak jsou na naše poměry přísná) jako v době ústraní. V této době si například mnichové mohou brát dovolenou. V případě našich mnichů je i možné, že se podívají zpět do Čech. To ovšem není tak často, jelikož jejich příjmy jsou omezené na nějaké kapesné od kláštera a dary. Ústraní je doba, kdy se hodně času věnuje meditaci, zpěvům a další duchovní činnosti. V této době platí poměrně striktní pravidla, například se nesmí mluvit. Ústraní obvykle trvá 3 měsíce. Lze tedy shrnout, že půl roku je se mniši více věnují meditacím a půl roku práci.

Hyu Jong. V klášterní škole je poměrně přísný program. Začíná se časně ráno a až do večera se stále něco děje. Nic jako čas, kdy by se člověk nudil, tu neexistuje. Osobní volno je sice každý den, ale i to je vyplněno různými povinnostmi a denními pracemi. Hyu Jong byla v době rozhovoru v prvním ročníku. Prvňáci mají obvykle na starosti úklid. To znamená, že jsou opravdu plně zaměstnáni. Z popisu celého dne bylo jasné, že den je rozčleněný opravdu s přesností pěti minut. Proto zde jsou jen ukázky z tohoto popisu.

„Nejdřív jsem byla půl roku v mém chrámu, pak jsem z mého chrámu 5 měsíců docházela do jazykové školy, co je u nás v Gyeongju. Pak jsem byla dalšího půl roku u nás v chrámu, nebo přes půl roku. Já už to přesně nepočítám. A pak jsem přijala předpisy novicky.“

Nejmladší mniška čongdu²⁵⁵ a druhá nejmladší mniška čongdu, ty mají na starosti umývání konvic na čaje... Takže tohle my většinou děláme po tom vyučování, když je ten čas volný. Já jsem ta druhá nejmladší. Od 18:15 jsou večerní zpěvy, více méně ono do 18:15 není nutné přijít do té největší modlitební místnosti, ale já většinou chodívám. V té době většinou začíná nějaký ten začátek, který ještě není povinný. Povinný začátek je od 18:30. Do 18:30 musí být všichni stoprocentně v hlavní budově.“

Dok Seong. Je trvale ve svém domovském chrámu, již prošel veškerým výcvikem, který byl v době, kdy přišel do Koreje, potřeba. Jeho dny se tak již ustálily a mění se pouze podle ročních období.

„Každý den začíná ve 3 hodiny ráno. První věc, kterou děláme, je 108 poklon, to začíná ve 3:25 ráno. Potom máme ranní zpěvy, to je ve 4 ráno a potom máme meditaci vsedě, to je ve 4:40 a sedíme do 6. Potom máme snídani. Hned po snídani máme úklid, takový základní úklid, který děláme každý den. Potom záleží na tom jaké roční období je, pokud je léto nebo zima, tak tam máme tříměsíční ústraní. Vlastně tři měsíce během dne děláme meditaci vsedě. Od 9 do 11, potom je oběd. Potom od 1:30 do 4:30 a potom je večere. Pokud je jaro nebo podzim, ten denní režim není tak přísný, to se během dne dělá co je potřeba, prostě nějaká práce. Pokud není nějaká nutná práce, tak si můžeme odpočinout, nebo dělat co uznáme za vhodné. Každopádně každý den, je jedno jaká je část roku, tak vlastně večer v 6 hodin máme večerní zpěvy a potom od 7 máme večerní meditaci vsedě. Pokud je to zase během toho letního nebo zimního ústraní tak tam vlastně sedíme od 7 do 9. Potom jdeme spát a zase znova vstáváme.“

Reakce rodiny a přátel na rozhodnutí odjet do Koreje

Definitivní odchod do Koreje byl pro okolí respondentů obvykle poměrně těžký. Mnohem těžší to bylo pro rodiny, zejména rodiče, kteří měli pocit, že selhali ve výchově, že jejich potomci utíkají z normálního života. Ve všech případech se to ale změnilo když, viděli, že jejich děti zůstaly „normální“ i po tom co vstoupily do kláštera. Kamarádi toto rozhodnutí obvykle přijímali mnohem snadněji až bezproblémově. Respondenti zmiňovali, že to částečně je tím, že jsou obklopeni lidmi s podobným smýšlením. Spousta kamarádů jsou lidé, kteří se s buddhismem nebo meditací aktivně setkávají.

Won Hye Sefara. *„Moje rodina nemá žádné náboženství, ani duchovní život, ani se nikdy nikdo o tohle nezajímal. Když jsem v Čechách praktikoval meditaci, tak si z toho dělali srandu, že to je takový podivný koníček. Když jsem oznámil svojí touhu tady zůstat a stát se mnichem, tak to samozřejmě byl dost velký šok. Zvláště rodiče z toho byli dost špatní, měli pocit, že jako... i samozřejmě nevěděli vůbec, o co jde, nevěděli co a proč a měli pocit, že jako utíkám ze společnosti a z rodiny, z takzvané normálního života, a že neodvedli dobrou práci jako rodiče. Z toho měli velmi špatný pocit. Naštěstí ale jsme v kontaktu a komunikujeme, než jsem sem odjel i potom, takže tyto představy si myslím se dnes už rozptýlily. Dnes už to vzali velmi dobře... Táta dal na zahradu sochu Buddha, to dodneška mě překvapuje.“*

²⁵⁵ Mnišská škola.

Hyu Jong. „*Moje rodina ze začátku trošku ne moc fajn, že to sice respektovali, ale nebyli nadšení, ale já jsem byla předtím, než jsem šla do Unmunse (poté co jsem již byla v Koreji dva roky, předtím než jsem vstoupila do tréninkového chrámu) tak jsem navštívila rodiče na dva týdny. Celkově na tři týdny, rodinu trochu navštívit a pak přátele v Německu. To si myslím, že hodně pomohlo, že rodiče viděli, že jsem ještě stále normální (smích), že ten buddhismus asi není tak špatný, že se pořád chovám stejně jak předtím. Co se týče přátel, tak ti to berou hodně v pohodě. Jakože ti mi většinou řekli, že když se ti to nebude líbit, tak se můžeš kdykoli vrátit.*“

Právní problémy spojené s pobytem v korejských kláštorech

S dlouhodobým pobytem v cizině obvykle bývají spojeny určité těžkosti z právního hlediska. V tomto případě všichni respondenti odpověděli, že s českou stranou nejsou žádné problémy. Zdravotní pojištění v Čechách hradit nemusí, to hradí v Koreji. A sociální pojištění není povinné, tak ho někteří hradí a někteří ne. Záleží na jejich možnostech. Zde v ČR není potřeba úřadům oficiálně hlásit, že jsou mnichy v cizí zemi. Z tohoto pohledu o nich český stát neví. Problémy ale jsou s korejskou stranou, a to zejména s vízy. Tyto problémy mají cizinci obzvláště na začátku, kdy zde všichni pobývají na turistických vízech. Ty mají platnost pouze tři měsíce, proto musí pravidelně odjet někam do zahraničí, aby si obnovili víza. Za tímto účelem se nejčastěji jezdí lodí na nejbližší japonský ostrov (Tsushima). Během prvního výcviku tento problém obvykle na chvíli odpadne, to ve chvíli kdy oficiálně studují korejštinu (studentská víza). Náboženská víza mohou dostat až ve chvíli, když jsou přijati do oficiální mnišské školy. Do té se ovšem skládají zkoušky a tak není jednoduché se tam dostat.

Won Hye Sefara. „*S českými úřady jsem zatím moc co do činění neměl, ani dobrého ani špatného. To moc říct nemůžu. Jediné takové trochu problémy mám tady v Koreji se získáním nějakého dlouhodobějšího korejského víza. Takže to je zatím nepříjemné. Náboženské vízum právě ještě nemám. Na to se právě taky ty požadavky různě zpříšňují a mění... Není to zas úplně jednoduché... Každé 3 měsíce jedu do Japonska.*“

Hyu Jong. „*Dostat se do Koreje z právního pohledu není žádný problém. Prostě přijedeš sem jako turista, na turistické vízum. Zůstat tady už je trochu větší problém. Protože jsem ze začátku nebyla ve Hwagyese (klášter pro mnichy – cizince) tak jsem každé 3 měsíce jela do Japonska dostat razítko. Pak zase (po studiu korejštiny, kdy měla studijní víza) každé 3 měsíce do Japonska. To už mě všichni znali... Já jsem vždycky jezdila lodí na ostrov Tsushima... Jedeš vždycky rychloloď, hodinu, dvě hodiny, z Busanu na Tsushimu, dostaneš razítko, počkáš pár hodin a jedeš zase zpátky. A právě jak v Busanu, tak v Japonsku na celním oddělení, mě už všichni znali... V Japonsku mi jeden celník říkal: „Já už jsem vás tady viděl.“ „Něe já tady občas jezdím“ (smích). Jak jsem začala studovat tady v Unmunse, tak už dělám oficiální tréninkový program, tak jsem konečně dostala náboženské vízum. Po dvou letech!“*

Závěr

Myšlení v západních kulturách je od dob starověkého Řecka formováno zcela jinými principy, než je tomu v kulturách východních. To se týká zejména těch nejelementárnějších

složek lidského myšlení a běžných způsobů komunikace, která je základem každé společnosti. Ukazuje se, že dnes není až takový problém překonat jazykovou bariéru, protože angličtina je dnes široce rozšířená. Při dlouhodobějším pobytu v Koreji ale člověk začne narážet na to, že Korejci myslí zcela odlišným způsobem. Tomu se lze jen velmi obtížně přizpůsobit, avšak pokud si uvědomíme a pochopíme základní rozdíly, které popisuje tato práce, dá se vzájemná komunikace značně zefektivnit. Nejdůležitější je vzájemná tolerance a pochopení. Bez toho si totiž budeme pořád říkat, že „ti druzí“ se chovají špatně a nikdy nepochopíme, že to je jen postavené na zcela jiném základě. Jako nejdůležitější zkušenost z výzkumů se jeví, že je nutné si vzájemně vysvětlovat, když jeden udělá něco špatného. Pokud k tomu nedojde, tak daný jedinec toto špatné chování nevědomky stále opakuje. Vzájemné vysvětlení udělá ze špatného chování pouze chování jiné. Je to tudíž první krok k tomu, aby se mohl Čech v Koreji přizpůsobit místní kultuře a stylu života.

Pro dlouhodobý život v Koreji je důležité nejen si přečíst turistického průvodce, kde se dozvíme ty nejmarkantnější, ale nedůležité rozdíly (například že se jí hůlkami, atd.), ale především pochopit a respektovat základní rozdíly ve způsobu života a uvažování.

Naše kontakty s Koreou se neustále prohlubují. Podaří-li se tuto kooperaci ještě posílit, může to pro obě země znamenat významné nejen ekonomické ale i kulturní obohacení.

Seznam použitých zdrojů

- ČCHÄ, Sõ-il. *Jak obchodovat s Korejci*. Praha: Ideál, 2014, 221 s. ISBN 978-80-86995-27-4.
- HUNTINGTON, Samuel P. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. V Praze: Rybka Publishers, 2001, 447 s. ISBN 80-861-8249-5.
- JANOŠ, Jiří. *Dokonale utajená Korea*. Praha: Libri, 1997, 187 s., ISBN 80-85983-26-5.
- Korea, South. In: *The world factbook* [online]. CIA [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ks.html>
- Korean language* [online]. Encyklopaedia Britannica Inc., 2016 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/place/Korean-language>
- PUCEK, Vladimír. *Jazyková politika v Koreji*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0066-8.
- The busiest flight routes in the world...* [online]. UK: The Daily Mail, 2014 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: http://www.dailymail.co.uk/travel/travel_news/article-2719733/Busiest-flight-routes-world-revealed.html
- Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelský dům OP, 1996, 4 sv. Encyklopedie Diderot. ISBN 80-858-4117-7.